

Medžio raižinių pritaikymas šiandien

Valdonija Karaliūnienė

Nuo XVIII a. medžio raižiniai daugiausia buvo spaudžiami Žemaitijoje. Juos darė dievdirbiai, škaplierininkai, bežemiai ir mažazemiai valstiečiai, kurie kopijuodavo maldaknygių tekstus ir šventųjų atvaizdus, dažniausiai neįamžindami nei savo pavardės, nei inicialų.

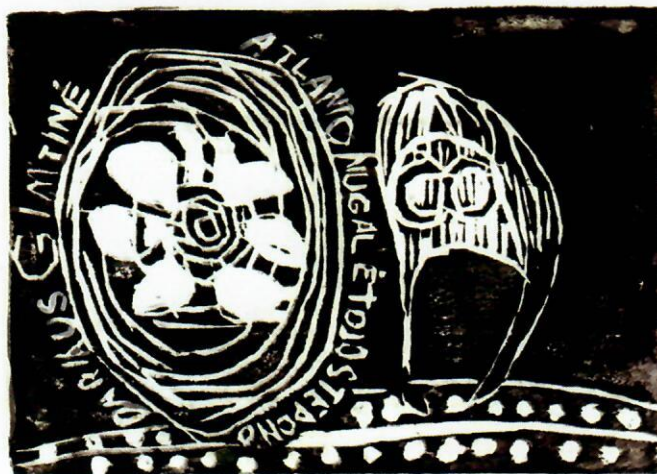
Medžio raižinių technika labai savita: ant popieriaus nupieštas piešinys yra perkeliamas ant išdžiovintos medžio lentos – labiausiai tam tinka liepa. Piešinys lentelėje išraižomas kaltais, ant jos užtepama dažų, ir braukiant per uždėtą popierių šaukštu, atspaudžiamas grafikos darbas. Tokiu būdu medžio raižinių atspaudai tiražuojami, iš jų gaunant daug ir įvairių atspaudų.

Šiandienos informacijos ir technologijų pasaulyje nemažas iššūkis yra medžio raižinių pristatyti kaip šiuolaikišką ir įdomią grafikos techniką, tačiau tai puikus būdas, aiškinant mokiniams grafikos istoriją, ją patiems išbandyti. Tai leidžia paprastą linijinį piešinį padaryti įdomesniu, nes atsitiktinai atsiradusios netikėtos spalvinės dėmės sukuria įdomesnę darbo kompoziciją. Vaikus žavi tas netikėtumas, kurį jie pamato atspaudę darbą. Piešinys tampa visai kitoks. Baimės ir rizikos yra nemažai, dirbant su vaikų grupe. Mažesniems pavojingi aštrūs kaltai, be kurių negalime piešinio išraižyti lentelėje. Tada mokomės atspausdinti darbą nuo vyresniųjų sukurto raižinio. Ilgainiui vaikai išmoksta kontroliuoti vienas kitą, žino, kad kaltą būtina nukreipti nuo savęs.

Norėdami atgaivinti senąją tradicinę lietuvių liaudies amatą – medžio raižinius, 2013 metais Lietuvos nacionalinis centras, Kretingos muziejus ir Kretingos rajono tautodailininkų klubas „Verpstė“ surengė teorinį-praktinį seminarą „Tradicinė liaudies grafika: medžio raižiniai“. Seminare dalyvavau kartu su savo mokiniais. Mus konsultavo ir mokė dailėtyrininkė dr. Alė Počiulpaitė, dailininkė Ina Orinauskaitė, respublikinio konkurso „Aukso vainikas“ laureatės Onutė Pusvaškytė ir Onutė Tumėnaitė-Bražėnienė.

2014–2015 metais Kretingos muziejaus Tradicinių amatų centre vykdžiau edukacinę programą moksleiviams „Tradicinė lietuvių liaudies grafika: medžio raižiniai“. Vėliau savo veiklą pasiūliau Klaipėdos rajono Veiviržėnų amatų centrui, kuris aprūpino visomis priemonėmis, reikalingomis visam kūrybiniam procesui nuo eskizo iki raižinio atspaudu. Taip gimė eilė leidinių, kuriuose iliustracijoms panaudoti mokinių sukurti medžio raižiniai.

Spalvinimo knygelė „Dariškė“, išleista parėmus Kultūros paveldo departamentui. Joje mokinių sukurtais medžio raižinių atspaudais pasakojama lakūno Stepono Dariaus gyvenimo istorija. Lakūno S. Dariaus gimtinėje-muziejuje mes su vaikais pristatėme šią spalvinimo knygelę „Dariškė“ bei pakvietėme dalyvauti edukacinėje programoje „Medžių raižiniai, jų paslaptys“ ir išbandyti medžio raižinių atspaudų techniką.

DARIŠKĖ
Mažuo spalvinima knygelie trumps pasakuojęms api dėdelė vyra i anuo svajuonė.